

УДК 316.6

Ігор Попович,

доктор психологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної психології Херсонського державного університету;

73000, м. Херсон, вул. Університетська, 27.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ КОНСТРУЮВАННЯ ОСОБИСТІСТЮ МАЙБУТНЬОГО

Резюме

У статті висвітлено результати дослідження теоретико-методологічних вимірів конструювання особистістю майбутнього. Зазначено, що ключовою категорією конструювання особистістю майбутнього є темпоральність, яка зв'язує минуле, теперішнє і майбутнє. Дослідження темпоральності, як ідеологеми наукового напрямку, вимагає методологічної рефлексії, що у свою чергу дозволить вести мову про значущий поступ психології конструювання майбутнього.

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методологічних вимірів конструювання особистістю майбутнього; емпіричному дослідженні змістових психологічних параметрів, що впливають на конструювання особистістю майбутнього.

Методи дослідження: контент-аналізування властивостей соціальних очікувань особистості методиками «Очікувана ситуація» і «Реалізація очікувань» (Попович І. С., 2015).

Окреслено та обґрунтовано низку теоретико-методологічних аспектів досліджуваного феномену, зокрема завдання, які необхідно розв'язати. Показано, що здатність конструювати особистістю своє майбутнє знаходиться у площині інтернальних/екстернальних, відкритих/закритих вимірів моделі очікуваного майбутнього особистості. Здійснено спробу виокремлення та емпіричного дослідження низки змістових психологічних параметрів, що впливають на конструювання особистістю майбутнього. Емпірично встановлено чотири типи конструювання моделі очікуваного

майбутнього: інтернально-відкрита модель очікуваного майбутнього (ІВМОМ), яка характеризується високими показниками інтернальності та відкритості соціальних очікувань особистості; інтернально-закрита модель очікуваного майбутнього (ІЗМОМ), що характеризується високими показниками інтернальності та закритості соціальних очікувань особистості; екстернально-відкрита модель очікуваного майбутнього (ЕВМОМ), що володіє високими показниками екстернальності та відкритості соціальних очікувань особистості; екстернально-закрита модель очікуваного майбутнього (ЕЗМОМ), яка має високі показники екстернальності та закритості соціальних очікувань особистості.

Зазначено, що запропоновані емпіричні моделі очікуваного майбутнього потребують подальшого експериментального дослідження, концептуального обґрунтування та апробації.

Ключові слова: конструювання особистістю майбутнього, образ бажаного майбутнього, інтернальність, екстернальність, відкритість, закритість, модель очікуваного майбутнього.

Вступ

Постановка проблеми, її актуальність для теорії і практики.

Конструювання особистістю майбутнього є актуальною проблематикою суспільства останніх десятиріч. Прагнення досягнути очікуваного майбутнього образу спонукає суб'єкта бути об'єктом власної активності. Таким чином, суб'єкт і об'єкт наукового пізнання об'єднуються в одній особі. На перший погляд, це спрощує емпіричне пізнання досліджуваної проблематики, але таке спрощення може нас віднести до вузького кола інтроспективних психодіагностичних інструментів. Звісно, такий підхід не дозволить об'єктивно дослідити окреслений феномен. Отже, одним з ключових завдань теоретико-методологічного дослідження конструювання особистістю майбутнього є добір релевантних методів та психодіагностичних інструментів.

Ключовою категорією конструювання особистістю майбутнього є

темпоральність, яка зв'язує минуле, теперішнє і майбутнє. Дослідження темпоральності, як ідеологеми наукового напрямку, вимагає методологічної рефлексії, що у свою чергу дозволить вести мову про значущий поступ психології конструювання майбутнього. Наукові здобутки дослідження антиципаційних процесів, моделювання майбутнього, психології соціальних очікувань особистості, емпіричне вивчення образу бажаного життя, обґрунтування психологічних практик конструювання майбутнього, життєвих завдань, вибору майбутньої професії – є передумовами, що актуалізують проблематику наукового пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Очікуваний образ є конкретною метою, до якої спрямована активність особистості. Можливі сценарії перебігу подій конкретизують соціальні очікування особистості, які у свою чергу сприяють побудові моделі очікуваного майбутнього. Соціальні очікування особистості – перманентні проєкції у майбутнє, коли на зміну одним очікуваним образам приходять інші [7]. Образ майбутнього – це цілісне уявлення про майбутнє, яке знаходиться в свідомості та постійно впливає на поведінку, діяльність та емоційний стан [8].

В. О. Васютинський, обґрунтовуючи модель очікуваного майбутнього, акцентує увагу на когнітивно-процесуальній основі інтерпретації дійсності. Таким чином, пізнавана дійсність, на думку вченого, інтерпретується крізь призму когнітивних схем, які містяться в моделі світу. Ці схеми дозволяють особистості пізнавати дійсність і, у той же час, накладають обмеження на можливість пізнання нею тих фрагментів дійсності, щодо яких модель не містить елементів, придатних для її тлумачення [3].

На думку Н. І. Соболевої соціальні та індивідуальні очікування є засобами формування суб'єктивної картини майбутнього. Змістові психологічні параметри соціальних очікувань особистості визначають духовний стан суспільства у майбутньому. Відповідно, життєві очікування суб'єкта є одним з містків, який поєднує сьогочасний світ особистості з

прийдешнім світом [10].

Т. Адорно обґрунтував, що створення особистісної картини світу є результатом суб'єктивної структуризації соціального простору. Це дозволяє трансформувати критерії соціуму в психологічні конструкти особистості [1]. Дж. Келлі тлумачить світ через особистісні конструкти. Людина створює шаблони, через які конструює реалії. На думку вченого, конструкт – це репрезентація світу, і цей світ, власне, і перевіряє життєздатність конструкту [5].

О. Г. Злобіною зазначено, що загальна траєкторія життєздійснення особистості набуває в картині світу певної цілісності. Такою цілісністю є конструкт «образ бажаного життя», який поєднав очікування, домагання і наміри особистості. У картині світу особистості весь час відбувається апробація реального життя з образом бажаного життя [4].

Соціальні очікування особистості (І. С. Попович), когнітивно-процесуальна основа інтерпретації дійсності (В. О. Васютинський), суб'єктивна картина майбутнього (Н. І. Соболева), суб'єктивна структуризація соціального простору (Т. Адорно), а також смисловий вимір життєвої перспективи (А. Є. Левенець, В. Г. Панок), оціночний аспект бажаного і очікуваного (Є. І. Головаха), чинник соціальної семантики життєздійснення особистості (Т. М. Титаренко) – це далеко не повний перелік тих вихідних семантичних одиниць, які інтерпретують досліджуваний феномен і потребують методологічної рефлексії у контексті дослідження теоретико-методологічних вимірів конструювання особистістю майбутнього.

Попри всю значущість і актуальність, окреслення теоретико-методологічних вимірів конструювання особистістю майбутнього, залишається проблемою, що потребує скрупульозного наукового аналізування, емпіричного дослідження та обґрунтування. З огляду на висвітлені міркування, очевидно є **теоретична і практична актуальність** запропонованої теми дослідження.

Мета та завдання

Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методологічних вимірів конструювання особистістю майбутнього. Завданнями наукової праці є: окреслення та обґрунтування теоретико-методологічних вимірів досліджуваного феномену; спроба виокремлення та емпіричного дослідження змістових психологічних параметрів, що впливають на конструювання особистістю майбутнього.

Методи, вибірка та інструменти дослідження

У дослідженні взяли участь студенти другого-четвертого курсу Херсонського державного університету; середній вік 20.1 років. Вибірка складалася з 135 осіб. Дослідження проводилось відповідно до етичних стандартів комітету з прав експериментів Гельсінської декларації [13].

Впродовж академічного семестру досліджувані параметри виміряно такими психодіагностичними інструментами: здійснено контент-аналізування властивостей соціальних очікувань особистості за допомогою методики «Очікувана ситуація» (Попович І. С., 2015); на завершальному етапі дослідження проаналізовано властивості соціальних очікувань і визначено їх реалізацію за допомогою методики «Реалізація очікувань» (Попович І. С., 2015).

Результати

Важливим аспектом у дослідженні запропонованого феномену є акцент на пошуку шляхів, засобів і прийомів ефективного впровадження прогресивних технологій, інновацій при переході від «старого до нового» в контексті такого регулятора соціально-психологічної реальності, як соціальні очікування особистості. Такий теоретико-методологічний вимір є цілком виправданим, оскільки дає можливість якісно змістово розглянути зазначену проблему, запропонувати шлях оптимізації розвитку та психокорекції соціальних очікувань особистості, врахувати вікові особливості, а також приділити належну увагу вивченню її психологічних референтів.

Логіка теоретико-методологічного пошуку передбачає реалізацію низки завдань дослідження психології конструювання особистістю майбутнього:

- здійснення теоретичного аналізування і синтезування проблеми конструювання особистістю майбутнього;
- дослідження наукової спадщини, методологічне рефлексування, виокремлення ідеологем і парадигм у контексті досліджуваного феномену;
- з'ясування сутнісних ознак обраного феномену та систематизація дослідження конструювання особистістю майбутнього;
- обґрунтування методологічної бази вивчення конструювання особистістю майбутнього як психічного процесу, стану, властивості, і як процесу та результату творчого відображення соціальної дійсності;
- визначення концептуальних основ конструювання особистістю майбутнього;
- побудова соціально-психологічної концепції конструювання особистістю майбутнього;
- створення структурно-функціональної моделі конструювання особистістю майбутнього;
- визначення основних змістових психологічних параметрів здатності особистості конструювати майбутнє;
- застосування психодіагностичного інструментарію для дослідження конструювання особистістю майбутнього;
- емпіричне дослідження змістових психологічних параметрів здатності особистості конструювати майбутнє;
- розкриття методологічних, змістово-процесуальних основ побудови програми оптимізації розвитку та психокорекції конструювання особистістю майбутнього;
- апробація програми оптимізації розвитку та психокорекції конструювання особистістю майбутнього;

- психологічний супровід оптимізації розвитку та психокорекції конструювання особистістю майбутнього.

Дослідження теоретико-методологічних вимірів конструювання особистістю майбутнього, виокремлення завдань приводять нас до розуміння, що максимально релевантним поставленій меті, об'єктно-предметному полю дослідження і сучасному стану психологічної науки є напрямок конструювання майбутнього, який бере початок з ідей соціального конструкціонізму К. Дж. Джерджена [11]. Вчений вважає, що соціальний конструкціонізм фактично знімає питання про відносини між соціальним і індивідуальним, показуючи, що можемо не тільки зрозуміти будь-який психічний процес як процес соціальний, але й соціальний процес – продукт поточних відносин, які не зводяться до групових феноменів. Іншими словами під «соціальністю» в конструкціонізмі мають на увазі «відносини», а не норми і правила соціальної взаємодії або способи їх вироблення в індивідуальній комунікації [12].

Наукові пошуки дозволяють нам констатувати, що формування соціальних очікувань особистості супроводжується побудовою суб'єктивної моделі очікуваного майбутнього, а реалізація їх – досягненням бажаного результату діяльності [7]. Соціальні очікування особистості, забезпечуючи «довільну регуляцію» цілеспрямованого поведінки, виконують функцію контролю і знаходяться в тісному взаємозв'язку з мотиваційною активністю особистості. Конструювання моделі очікуваного майбутнього є побудованим проектом результату діяльності особистості – своєрідним прогнозом, що реалізується через прогностичну і контрольну функції соціальних очікувань особистості [9].

Бергер П. і Лукман Т. вважають, що джерела символічного універсуму коріняться в конституції людини. «Людина в суспільстві – конструктор світу, і це можливо тільки завдяки її конституційно даній відкритості світу, яка вже викликає конфлікт між порядком і хаосом. Людське існування «ab inito» (неемпіричне) – безперервна екстерналізація. У міру того, як людина реалізує

себе в діяльності, вона конструює світ, в якому екстерналізує себе. У процесі екстерналізації вона проектує свої власні значення на реальність. Символічні універсуми є стверджуючі, адже будь-яка реальність має сенс для людини, здатні звертатися до всього космосу, щоб показати правильність людського існування і здійснювати подальше поширення цієї проекції» [2, с. 170].

Спробуємо емпірично дослідити змістові психологічні параметри, які пов'язані з конструюванням особистістю майбутнього. Такими психологічними параметрами є інтернальність/екстернальність, відкритість/закритість соціальних очікувань особистості. Визначимо рівні цих параметрів за допомогою контент-аналітичних методик «Очікувана ситуація» і «Реалізація очікувань» [9]. Далі наведено частотні статистичні характеристики шкал цих методик (див. табл. 1).

Таблиця 1

Частотні статистичні характеристики контент-аналітичного дослідження соціальних очікувань особистості

№	Шкала	Серед. арифм., \bar{x}	Серед. відхил., σ	Медіана	Дисперсія	Асиметрія, A	Екссес, E
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Інтернальність/екстернальність	0,39	0,12	0,34	0,031	0,830	0,343
2.	Відкритість/закритість	0,58	0,16	0,68	0,058	-0,562	-0,682

У табл. 2 подано емпіричні результати контент аналітичного дослідження властивостей інтернальність/екстернальність.

Таблиця 2

Емпіричні результати контент-аналітичного дослідження властивостей інтернальність/екстернальність

№	Властивості очікувань	Рівень	Констатувальна вибірка, n=135	%
1	2	3	4	5
1.	Інтернальність	високий	12	8,89
		середній	23	17,04
		низький	32	23,70
2.	Екстернальність	високий	10	7,41
		середній	27	20,00
		низький	31	22,96

Профіль вибірки за інтернальною і екстернальною властивостями соціальних очікувань особистості (n=135) показав превалюючі значення низького рівня інтернальності (23,70%), і низького рівня екстернальності (22,96%) від загальної вибірки досліджуваних. Очікувано низькі результати високих рівнів знаходяться у межах 8,89% і 7,41% досліджуваних, середні рівні – 17,04% і 20,00% досліджуваних. У табл. 3 подано емпіричні результати контент-аналітичного дослідження властивостей відкритість/закритість.

Таблиця 3

Емпіричні результати контент-аналітичного дослідження властивостей відкритість/закритість

№	Властивості очікувань	Рівень	Констатувальна вибірка, n=135	%
1	2	3	4	5
1.	Відкритість	високий	17	12,59
		середній	34	25,19
		низький	30	22,22
2.	Закритість	високий	13	9,63
		середній	25	18,52
		низький	16	11,85

Профіль вибірки за властивостями відкритість і закритість соціальних очікувань особистості (n=135) показав превалюючі значення середнього рівня відкритості (25,19%) і середнього рівня закритості (18,52%) від загальної вибірки досліджуваних. Очікувано низькі результати високих рівнів знаходяться у межах 12,52% і 9,63% досліджуваних, середні результати низьких рівнів – 22,22% і 11,85% досліджуваних.

Обговорення

Нами зосереджено увагу на емпіричному дослідженні таких властивостей соціальних очікувань особистості, як інтернальність/екстернальність, відкритість/закритість. Під рівнем інтернальності соціальних очікувань особистості розуміємо відношення кількості ознак, що характеризують рівень суб'єктного контролю над подіями, які мають місце у досліджуваній соціальній ситуації, до загальної кількості ознак окремого тексту чи масиву дослідження. Під відкритістю

соціальних очікувань особистості розуміємо відношення кількості ознак, що характеризують майбутнє, до загальної кількості ознак окремого тексту чи масиву дослідження. Таким чином, у контексті виміру «очікувана ситуація/реалізація очікувань» отримуємо координати «інтернальність» і «екстернальність», та «відкритість» і «закритість». Мають місце дві координатні осі: 1) внутрішній/зовнішній суб'єктний контроль, 2) відкритий/закритий локус контроль очікувань. Емпірично встановлено такі типи конструювання моделі очікуваного майбутнього: інтернально-відкрита модель очікуваного майбутнього (ІВМОМ) – характеризується високими показниками інтернальності і відкритості соціальних очікувань особистості; інтернально-закрита модель очікуваного майбутнього (ІЗМОМ) – характеризується високими показниками інтернальності і закритості соціальних очікувань особистості; екстернально-відкрита модель очікуваного майбутнього (ЕВМОМ) – характеризується високими показниками екстернальності і відкритості соціальних очікувань особистості; екстернально-закрита модель очікуваного майбутнього (ЕЗМОМ) – характеризується високими показниками екстернальності і закритості соціальних очікувань особистості.

Запропоновані типи моделі очікуваного майбутнього мають багато спільного з локус-моделлю конструювання майбутнього, що базується на основних координатах «простору» і «часу», та «локус контролю», що запропонував О. В. Михальський. Вчений експериментально отримав такі типи конструювання особистістю локус-моделі майбутнього: тип ІМН (аббревіатура наша – *I.C.*) – «інтернальне минуле»; тип ІМБ (аббревіатура наша – *I.C.*) – «інтернальне майбутнє»; тип ЕМБ (аббревіатура наша – *I.C.*) – «екстернальне майбутнє»; тип ЕМН (аббревіатура наша – *I.C.*) – «екстернальне минуле» [6].

У контексті нашого дослідження необхідно звернути увагу також на моделі вибору поведінки й особистісних типів конструювання майбутнього. Зокрема, ААА-модель, що є трьохмірною моделлю прогнозування і вибору

стратегії поведінки [6]. Здатність успішного конструювання майбутнього на нейрофізіологічному рівні полягає в комбінації та ефективності наступних процесів: актуалізації, апперцепції та антиципації. Актуалізація – засвоєння і використання життєвого досвіду для побудови поведінки. Апперцепція, що є процесом сприймання поля, своєрідним зв'язком особистості з оточенням для забезпечення орієнтації. Третьою складовою ААА-моделі є антиципація – процес прогнозування і результативний образ майбутнього [6].

Отже, запропоновані емпіричні моделі очікуваного майбутнього потребують подальшого експериментального дослідження, концептуального обґрунтування і апробації.

Висновки

Здатність конструювати особистістю своє майбутнє знаходиться у площині інтернальних/екстернальних, відкритих/закритих вимірів моделі очікуваного майбутнього особистості. Окреслено та обґрунтовано низку теоретико-методологічних аспектів досліджуваного феномену, зокрема завдання, які необхідно розв'язати. Здійснено спробу виокремлення і емпіричного дослідження деяких змістових психологічних параметрів, що впливають на конструювання особистістю майбутнього. Емпірично встановлено чотири типи конструювання моделі очікуваного майбутнього: інтернально-відкрита модель очікуваного майбутнього; інтернально-закрита модель очікуваного майбутнього; екстернально-відкрита модель очікуваного майбутнього; екстернально-закрита модель очікуваного майбутнього.

Література

1. Адорно Т. Типы и синдромы / Т. Адорно // Социологические исследования. – М., 1993. – № 3. – С. 75–85.
2. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман; [Пер. з англ. Е. Д. Руткевич]. – М.: Медиум, 1995. – 323 с.
3. Васютинський В. О. Психологічні виміри спільноти : монографія / В. О. Васютинський. – К. : Золоті ворота, 2010. – 120 с.

4. Злобіна О. Г. Особистість: на перетині соціального та індивідуального / О. Г. Злобіна // Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості : монографія / Т. М. Титаренко [та ін.]; ІСПП НАПН України. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. – С. 131–141.
5. Келли Дж. А. Теорія личности: психологія личних конструктів / Дж. А. Келли; [Пер. с англ. и науч. ред. А. А. Алексеева]. – СПб.: Речь, 2000. – 249 с.
6. Михальский А. В. Психология конструирования будущего: монография / А. В. Михальский. – М.: МГППУ, 2014. – 192 с.
7. Попович І. С. Конструювання особистістю моделі очікуваного майбутнього / І. С. Попович // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія : психологічні науки : зб. наук. праць ХДУ / За ред. О. Є. Блинової. – Херсон : ВД «Гельветика», 2015. – Вип. 6. – С. 145–154.
8. Попович І. С. Проблема соціально-психологічних очікувань в науковій теорії та практиці / І. С. Попович // Практична психологія та соціальна робота. – К., 2005. – № 5. – С. 8–13.
9. Попович І. С. Психологія соціальних очікувань особистості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / Ігор Степанович Попович ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля МОН України. – Сєверодонецьк, 2017. – 40 с.
10. Соболева Н. І. Соціологія суб'єктивної реальності / Н. І. Соболева. – К.: Інститут соціології НАН України, 2002. – 296 с.
11. Gergen K. J. Social psychology and the wrong revolution / K. J. Gergen // European journal of social psychology. – Chichester, 1989. – Vol. 19. – № 5. – P. 463–484.
12. Gergen K. J. Social psychology as cosial construction: The emerging vision / K. J. Gergen // The message of social psychology: Perspectives on mind of cosiety. – Oxford: Blackwell, 1997. – P. 113–128.

13. WMA Declaration of Helsinki – Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects. Retrieved from http://www.ub.edu/recerca/Bioetica/doc/Declaracio_Helsinki_2013.pdf

References

1. Adorno, T. (1993). Typy i sindromy [Types and syndromes]. *Sociologicheskie issledovaniya – Sociological studies*, 3, 75-85. Moscow [in Russian].
2. Berger, P. & Lukman, T. (1995) *Sotsialnoe konstruirovaniye realnosti. Traktat po sotsiologii znaniya [Social construction of reality. A Treatise on the Sociology of Knowledge]*. Moscow: Medium [in Russian].
3. Vasiutynskyi, V. O. (2010). *Psykholohichni vymiry spilnoty: monohrafiia [The psychological dimensions of the community]*. Kyev: Zoloti vorota [in Ukrainian].
4. Zlobina, O. H. (2012). *Osobystist: na peretyni sotsialnoho ta indyvidualnoho [Personality: at the intersection of social and individual]*. Yak buduvaty vlasne maibutnie: zhyttievi zavdannia osobystosti: monohrafiia. T. M. Tytarenko (Ed.), (pp. 131-141), Kirovohrad : Imeks-LTD [in Ukrainian].
5. Kelli, Dzh. (2000). *Teoriya lichnosti: psihologiya lichnykh konstruktov [Personality Theory: Psychology of Personal Constructs]*. St. Petersburg: Rech [in Russian].
6. Mihal'skij, A. V. (2014). *Psihologiya konstruirovaniya budushhego: monografija [Psychology of constructing the future]*. Moscow: MSPPU [in Russian].
7. Popovych, I. S. (2015). Konstruiuvannia osobystistiu modeli ochikuvanoho maibutnoho [Construction of models of expected future by personality]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Herald of Kherson State University*, 6, 145-154 [in Ukrainian].
8. Popovych, I. S. (2005). Problema sotsialno-psykholohichnykh ochikuvan v naukovi teorii ta praktytsi [The problem of socio-psychological expectations in scientific theory and practice]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota – Practical Psychology and Social Work*, 5, 8-13. [in Ukrainian].

9. Popovych, I. S. (2017) Psihologiya sotsialnih ochikuvan osobistosti [Psychology of social expectations of personality]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Severodonetsk: Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University [in Ukrainian].
10. Sobolieva, N. I. (2002). *Sotsiologhiia subiektyvnoi realnosti [Sociology of subjective reality]*. Kyev: Institute of Sociology NAS Ukraine [in Ukrainian].
11. Gergen, K. J. (1989). Social psychology and the wrong revolution. *European journal of social psychology*, Vol. 19, 5, 463-484. Chichester [in English].
12. Gergen, K. J. (1997). *Social psychology as cosial construction: The emerging vision*. The message of social psychology: Perspectives on mind of cosiety, (pp. 113-128), Oxford: Blackwell [in English].
13. WMA Declaration of Helsinki – Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects. Retrieved from http://www.ub.edu/recerca/Bioetica/doc/Declaracio_Helsinki_2013.pdf [in English].

Popovych Igor Stepanovych,

Doctor of psychological sciences, associate professor, associate professor of General and Social Psychology Department of Kherson State University, Kherson, Ukraine.

27 Universitetska street Kherson, 73000, Ukraine.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL DIMENSIONS OF CONSTRUCTING THE FUTURE BY PERSONALITY

Abstract

The article presents the results of the study of theoretical and methodological dimensions of constructing the future by personality. It is noted that the key category of constructing the future by personality is temporality that connects the past, the present and the future. The research on temporality as an ideologemme of a scientific direction requires methodological reflection, which in its turn will

allow speaking about a significant progress of the psychology of constructing the future.

The purpose of the paper is to examine theoretical and methodological dimensions of constructing the future by personality; to conduct empirical research on the content psychological parameters that affect constructing the future by personality.

The methods of the research: content analysis of the properties of social expectations of personality with the methods «Expected situation» and «Realization of expectations» (Popovych I. S., 2015).

A number of theoretical and methodological aspects of the phenomenon under study, in particular the tasks to be solved, are outlined and substantiated. The paper shows that the ability to construct the future by personality is on the plane of internal/external, open/closed dimensions of the model of the expected future of personality. Four types of designing the model of the expected future are empirically established: the internally-open model of the expected future (IOMEF), which is characterized by high indexes of internality and openness of social expectations of personality; the internally-closed model of the expected future (ICMEF), characterized by high indexes of internality and closeness of social expectations of personality; the externally-opened model of the expected future (EOMEF), which has high indexes of externality and openness of social expectations of personality; the externally-closed model of the expected future (ECMEF), which has high indexes of externality and closeness of social expectations of personality.

Key words: constructing the future by personality, image of the desired future, internality, externality, openness, closeness, model of expected future.